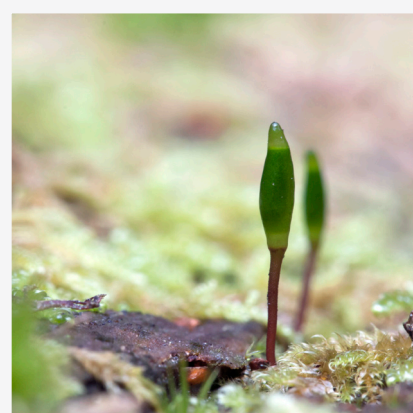

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Åtorpskogen

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyperns utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220207 Åtorpskogen

Kommun: Flen

Områdets totala areal: 20,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägareförhållanden: Statligt ägt

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9010 - Taiga

9080 - Lövsumpskog

1386 - Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: De prioriterade bevarandevärdena i Natura 2000-området Åtorpskogen är områdets gandominerade äldre barrnaturskog med partier av hällmark och lövsumpskog, samt förekomsten av grön sköldmossa.

Motivering: Skogsområde som till stora delar är i det närmaste opåverkat av modernt skogsbruk. Här finns den ovanliga och rödlistade svampen ullticka och mer än 350 andra arter av svampar så väl som många andra arter av lavar och mossor.

Prioriterade åtgärder: Syftet ska till största delen uppnås genom att skogsmarken, med

dess flora och fauna, utvecklas fritt. Om behov finns ska död ved tillskapas samt röjning av gran i lövsumpskogen utföras.

Beskrivning av området

Åtorpskogen är en grandominerad äldre barrnaturskog på frisk mark med partier av hällmark och lövsumpskog. Terrängen är småkuperad med ett litet hällmarksområde i den centrala delen. Mot norr sluttar terrängen brant och på många håll reser sig flyttblock och fält av grovblockig morän över skogsmarkens golv. Större delen av området är i det närmaste opåverkat av modernt skogsbruk. Grova gammelgranar i stora bestånd omgiven av djup mossa, vilken väller över stenar, gamla stubbar och halvförmultnade lågor ger karaktär av trollskog. I dalsänkor ökar lövinslaget och på några håll finns ren sumpskog. På bergkrönet centralt växer grova, knotiga tallar som säkert är över 200 år. Död ved i form av grova lågor, högstubbar och torrakor förekommer allmänt och ger en hög biologisk diversitet av vedsvampar och andra nedbrytningsorganismer.

Området har tidigare haft en annan markanvändning. Här ingår delar av tidigare inägomarker samt utmark till två gårdar som legat under Stenhammar. En karta från mitten av 1700-talet visar att området var omväxlande äng och hagmark. Vid sekelskiftet 1900 var skogen ganska öppen, säkerligen betad och den gamla ängsmarken nyttjades som åker. Centralt i reservatet finns än idag rester kvar av tidigare hägnader i form trästolpar med spik och järntråd. Idag är åkern igenplanterad med gran och den tidigare öppna skogen har slutit sig och vuxit igen samtidigt som den äldre trädgenerationen idag är den som ger prägel åt naturskogen och innehåller de biologiska värden som är knutna till gamla träd och död ved.

Vad kan påverka negativt

Se under respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd

Området är skyddat som naturreservat.

Skötsel

Se skötselplan för naturreservat.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9010 - Taiga

Areal: 15,87 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Området domineras av en gammal, olikåldrig, tidigare plockhuggen barrblandskog som inte påverkats av skogsbruk på flera decennier och som nu utvecklats till naturskog. De äldsta träden har en medelålder av ca 125 år, men det finns säkert träd som är äldre. Det finns också partier med något yngre skog som uppstått i gamla blädningsluckor. Död ved finns av olika trädslag, dimensioner och nedbrytningsstadier. I bergkanter och bryn finns bestånd av grova aspar och på sina håll, exempelvis i södra delen nära Salinstugan finns en drös av döda aspar som ligger på marken. Dessa lågor är liksom på andra håll rika på vedsvampar och mossor av olika slag.

Vegetationen är till största delen mossrik och de svällande mossmattorna täcker inte bara marken utan även block, gamla stubbar och ruttnande granlågor. I mossvegetationen finner man arter som knärot, linnea och grönpyrolo. I andra delar uppträder blåbärsris, örtgräsvegetation eller som i bergen en skarpare ristyp med främst ljung, lingon och renlavar.

Området har en mycket rik svampflora och vid en inventering 1990 påträffades inte mindre än 360 arter. Bland dessa fanns åtskilliga marksvampar som bittermusseron, bräkenhatta, svarteggad skölding, grönköttig spindelskivling och spadmurkla men de intressantaste arterna fanns bland vedsvamparna där arter som tallticka, ullticka, gulskinn och blodticka växte på barrträd medan skumticka, barkticka och rävticka återfanns på de gamla asparna. Bland mossor märks blåmossa, fällmossa och långflikmossa samt på marken nära sjön i norr också ett bestånd av grön sköldmossa.

Bevarandemål

Arealen 9010 västlig taiga ska vara minst 15,87 ha. Barrträd ska dominera inslaget i hela området. Krontäckningen ska kunna variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Det ska finnas gamla träd och förnygring av nya träd. Död ved i form av stående träd och lågor i olika nedbrytningsstadiet förekommer rikligt. Typiska arter för naturtypen ska förekomma.

Negativ påverkan

- All form av exploatering som t.ex. bebyggelse, uppsättning av master m.m.
- Markberedning och annat som förändrar hydrologin.
- Anläggande av vägar (även skogsbilvägar) eller järnvägar.
- Att död, torr ved kan utnyttjas av friluftslivet till eldar.
- Förurning av mark och vegetation som kan skada trädlevande lavar och annat växt- och djurliv.
- Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i eller i direkt anslutning till området, som ex. avverkning eller förberedelser till avverkning, gallring, plockhuggning, dikning, plantering eller markberedning.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

9080 - Lövsumpskog

Areal: 1,35 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lövsumpskog finns typiskt utbildad dels i nordväst vid Åtorpsvikens innersta del där det växer al, björk och Salix, dels i norra delen mot sjön Orrhammaren där det går ett stråk med klubbaskog som är uppblandad med björk. Här finns en hel del död ved, mest klenved, av självgallrade lövträdsstammar. Vegetationen består av gräs, örter och ormbunkar. Sumpskogarna är viktigt dels för lokalklimatet dels för den biologiska variationen i området. Här finns också en del svamparter som saknas i den mer barrdominerade skogen.

Bevarandemål

Arealen lövsumpskog i området ska vara minst 1,35 ha. Inslaget av gran ska vara liten. I naturtypen ska det finnas rikligt med död ved i form av liggande och stående träd samt grenar. Hydrologin ska vara opåvekad.

Negativ påverkan

- All form av exploatering som t.ex. bebyggelse, uppsättning av master m.m.
- Markberedning och annat som förändrar hydrologin.
- Anläggande av vägar (även skogsbilvägar) eller järnvägar.
- Att död, torr ved kan utnyttjas av friluftslivet till eldar.
- Försurning av mark och vegetation som kan skada trädlevande lavar och annat växt- och djurliv.
- Alla former av produktionsinriktat skogsbruk i eller i direkt anslutning till området, som ex. avverkning eller förberedelser till avverkning, gallring, plockhuggning, dikning, plantering eller markberedning.
- Invandring av ung gran.
- Minskat vattenflöde i källpåverkade delar.
- Alltför hårda röjningar av träd- och buskskikt i eller i anslutning till naturtypen med för intensivt ljusinsläpp.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1386 - Grön sköldmossa, *Buxbaumia viridis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Grön sköldmossa har ett mycket anspråkslöst vegetativt stadium och det är i stället den gröna, skaftade sporkapseln som ger mossan sitt karaktäristiska utseende. Arten har en vid världsutbredning men är sällsynt i Norden. I Sverige är den vanligast i Uppland, Sörmland och Östergötland samt i området väster om Vänern. Till skillnad från flertalet andra arter typiska för grov gammal ved av gran är utbredningen sydlig och arten förekommer knappast alls ovanför norrlandsgränsen. Arten växer på multnande stammar och stubbar på frisk – fuktig mark, främst i barrskog. Substratet är i regel granved som är riktigt murken och mjuk, men den förekommer även på tall och diverse lövträd. De substrat mossan föredrar är kortlivade och den behöver ha lämpliga lågor i närheten för sin spridning i tid och rum.

I Åtorpsskogen sågs arten växa till synes på marken, något som är ovanligt för arten i fråga. Den har i området emellertid gott om granlågor (favoritsubstratet) att vistas på och bedöms ha mycket goda möjligheter till fortsatt utveckling.

Bevarandemål

Målet för grön sköldmossa är att tillräckligt substrat av lämplig kvalitet i form av död ved ska finnas i området. Det gäller dels lågor av främst gran, men även murkna stubbar under nedbrytning. Då substraten är relativt kortlivade är kontinuerlig tillgång på lämpligt vedsubstrat en förutsättning för att grön sköldmossa ska behålla gynnsamt tillstånd i området.

Negativ påverkan

- Minskad tillgång på död ved av lämpliga träslag och av rätt dimensioner.
- Kraftiga stormfällningar som medför generationsglapp av gammal gran.
- Artens låga numerär i området och risken att slås ut av tillfälliga händelser.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

Referenser

- Hedar, S. 1965: En Sörmlandsbygd och dess inbyggare.
Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram.
Länsstyrelsen i Södermanlands län 2004: Bildandet av Åtorpsskogens naturreservat 2004-05-10, beslut med skötselplan. Dnr: 511-6232-2001.
Rydberg, H. 1992: Svamp och politik – ett sörmländskt pilotfall. Jordstjärnan 14: 38-43
Åhrlund, C. 2004: Kulturmiljöer i föreslagna naturreservat, objekt: Åtorpsskogen i Flens socken. Kulturhistorisk utredning.

Inventeringar

- Rydberg, H. 1991: Preliminär rapport ang svampfloran i en naturskog söder om Åtorpsskogen på Stenhammars ägor. Stencil.
Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering 1995: – databas Kotten (objekt 10G 0I 08)
Skogsvårdsstyrelsens sumpskogsinventering 1997: Objekt 10G 0I 06

Exempel på arter

Kärlväxter

Knärot *Goodyera repens*

Mossor

Grön sköldmossa *Buxbaumia viridis*
Blåmossa *Leucobryum glaucum*
Fällmossa *Antitrichia curtipendula*
Långflikmossa *Homalia trichomanoides*

Svampar

Ullticka *Phellinus ferrugineofuscus*
Skumticka *Spongipellis spumeus*
Barkticka *Oxyporus corticola*
Rävticka *Inonotus rheades*
Skinnsvamp(ej sv namn) *Sistotrema oblongisporum*
Svart taggsvamp *Phellodon niger*
Blodticka *Caloporus taxicola*
Bittermusseron *Leucopaxillus gentianeus*
Fyrflikig jordstjärna *Geastrum quadrifidum*
Spadmurkla *Spathularia flavida*

Länsstyrelsen Södermanland © Lantmäteriet Geodatasamverkan

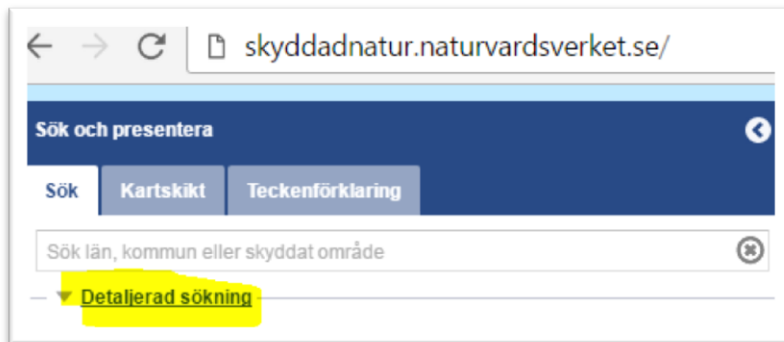

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

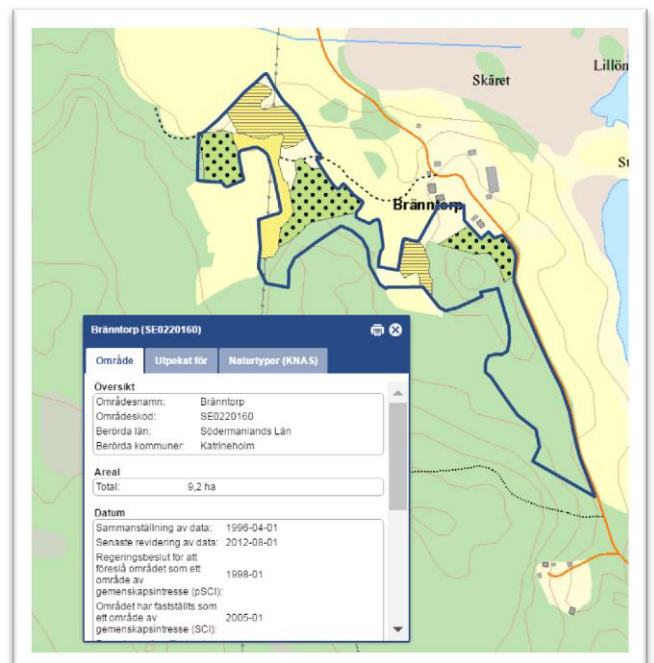
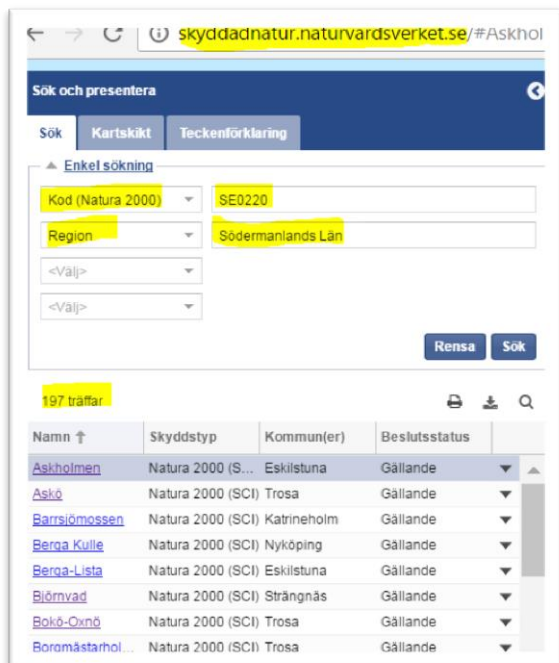
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

